

Prof. Dr. Türkan Saylan; Oğlu ve Öğrencisinin Gözünden Dr. Türkan

Hazırlayan: Çınar Öрге

Kendisini hep böyle tanıttı telefonda, toplantılarda, konuşmalarda.

Asla ünvanını kullandığını duymamıştım, yazışmaları dışında.

Kendine has bir yöntemi vardı onun. Öncelikle tıbbi çok severdi, dermatolojiyi de en az o kadar severdi.

Hastaları, yalnız hastalıkları ile değil sosyal, maddi, tıbbi bütün sorunlarıyla onundu.

Tedavi etmek, tanı koymak önemliydi onun için ama bir o kadar da tedavinin nasıl sürdürüleceği, hastanın taburcu olduktan sonra ne yapacağını bilmeliydi, çözmeliydi.

Bizim hayatımız da bunun içinde geçti. Tanırdık annemin kronik hastalarını. Kimisi ziyarete gelirdi ona, kimisine de biz giderdik, bayramda, özel günlerde. Sık sık eve taşırdı sütleri, fındıkları, fıstık ezmeleri, balları, reçelleri.

Onlar, ona verilen teşekkürlerdi hastalarından. Hiç ziyan etmezdi. Getirirdi eve o taşdelen suyu şişelerinde gelen sütleri, son damlasına kadar sütlü tatlılar, çörekler yapardı. Bir aralar doymuştuk muhallebiye sütlaca.

Asistanlık dönemini pek hatırlamıyorum annemin. Biz oldukça küçüktük. Ancak başasistan olarak İstanbul Tıp Fakültesi'ne girdiği dönemi ve sonrasını çok iyi hatırlıyorum.

Dakik olmaya çok önem verirdi. Kliniğe ilk gelenlerden ve son çıkanlardan biriydi.

Hekimlerle ve diğer çalışanlarla çok iyi ilişki içindeydi.

Yanında çalışanların ailelerini tanırdı, onların sorunlarıyla ilgilenirdi. Yüz göz olmayı, çene çalmayı sevmezdi.

Detaylarla uğraşırды ama onların içinde kaybolmazdı. Çapa'daki kliniğe başladığında çok heyecanlıydı, ne de olsa SSK dan ihtisaslı bir uzmandı ve bu pek alışıl gelmiş bir şey değildi.

Hocasını, Prof. Dr. Osman Yemni'yi çok severdi, sayardı. Bana bir keresinde hoş bir anısını anlatmıştı.

Hem klinikte hemde evde, her yerde habire araştırıyormuş,,„ef“ tozu nedir diye. Çünkü hocası klinikte arasıra ondan bahsediyormuş. Uzun araştırmalardan sonra öyle birşey olmadığını, Osman Yemni hocanın aksanı dolayısıyla „ev“ tozu yerine öyle dediğini farketmiş.

Çapa'daki klinik çok güzel bir tarihi binanın içerisindeydi. Başasistanlık döneminde, sanırım 70'li yılların sonuna kadar binanın içi hala özgün halindeydi. Tavan yüksekliği 4-5 metre kadardı. Asistan odası geniş, hocaların odaları genişin de ötesinde idi. Annem hem uzman, hem de anne olduğu için biz de sık sık kliniğe giderdik, dahası beni klinik daha da çekerdı. Onun için çalışmalarını ta küçüklüğümde beri izledim.

10. yaşlarımda tıbbi olarak pek ne olduğunu kavrayamazdım, ama gördüğüm kadarıyla, klinikte çok hoş bir çalışma ortamı vardı. Türk asistanların yanında, Kıbrıs kökenli ve diğer komşu ülkelerden gelen bir çok asistan doktor da çalışırdı.

Türkan hoca o dönemde Londra da St. Johns Kliniğinde bir burs almıştı. Bizleri de yanına alarak,

1973 osman yemninin bana aldığı mikroskop

Yazışma Adresi Correspondence:

Lippmauer 38
45721 Haltern am See
Almanya
E-posta: dr.cinar@orge.de

©Telif Hakkı 2013 Türk Dermatoloji
Derneği Makale metnine www.
turkdermatolojidergisi.com web
sayfasından ulaşılabilir.

©Copyright 2013 by Turkish Society
of Dermatology - Available on-line
at www. turkdermatolojidergisi.com

sevgili arkadaşı Dr. Özden Murtezaoğlu ile birlikte, bir seneliğine Londra ya gitti. Bize de „hadi çocuklar Londra ya gidiyoruz“ dedi o kadar. Londra ya varınca beni ilkokula, abimi de ortaokula götürüp kaydettirdi. Ona sorduğumda “ biz burada ne yapacağız”, “okuyacaksınız “ dedi. Böylece ikimiz de hiç İngilizce bilmediğimiz halde okula başladık. Kaş göz yara yara da devam ettik. Ama bu iki kardeş için de çok iyi oldu, geleceğimizi belirleyen çok önemli bir olaydı bizim için.

Niye mi anlatıyorum bunu? Çünkü bu Türkan Hocanın sorunlara bakışını çok iyi vurgulayan bir durumdu. Bir işi kafasına koyduğu zaman, kendine ilk sorduğu şey „neden olmasındı“. Onun için bir öneriye direkt olarak karşı çıkanları hiç sevmezdi. Ona göre herşeyin bir çözümü vardı, sadece onu bulmaktı sorun.

Biri gelip ona bir şeyler önerdiği ya da istediği zaman da ilk sorduğu soru o kişinin ne önerisi olduğuydu. „Projeniz nedir?“ onun ağızından son yıllarda en sık duyduğum şeylerden biriydi.

Zaten hem Lepra hem de ileriki yıllarda ÇYDD konusunda hep bu şekilde yola çıkmıştı.

Ben Türkan Hoca'nın Dermatoloji konusunda tek tek neler yaptığını burada sıralamak istemiyorum. Bu bilgiler zaten Dermatoloji Camiasının bildiği şeylerdir.

Beni hem oğlu hem de öğrencisi olarak kendisine hayran bıraktıran onun tıbbi ve sosyal yanındır. Hocam Poliklinik yaptığında, fakültede geçen her boş zamanımı onun yanında geçirmeye çalışırdım. Öncelikle hastalarını hep dinlerdi. Anamnez onun için tanı ve tedavide en önemli araçtı. Hastasını iyice dinledikten sonra hastasına kendi istediği gibi değil hastasının istediği gibi yaklaşırdı. Hastasını sakinleştirirdi. Hastanın şikayetlerini odaklanmasını sağlar ve hastanın önerdiği tedaviyi uygulayıp uygulamayacağını önceden düşünürdü ve ona göre tedavi önerirdi.

Ona gelen hastaların büyük çoğunluğu ciddi bir hastalıkları olmadıklarını hissederek onun yanından ayrılırlardı.

Dispanser acilisi 1977

Son Fakülte Kurulu 1981 Kasım

1975-76 Seyhan Çelikoglu

Hastalarına dokunması çok önemliydi. Mutlaka elleri ile dokunarak muayene ederdi. Yanlış göz teması yeterli değildi onun için.

Lepra hastanesinde yaptığı vizitelerde mutlak hastalarının ellerini sıkarak, lezyonlarını palpe eder, ve onlara hastalıklarının artık bulaşıcı olmadığını anlatmaya çalışırdı bu şekilde.

Ona gelen hastaların bir çoğu travmatize haldeydi. Sedef olduğu için insan içine çıkamayanlar mı, lepralı olduğunu sananlar mı, sifiliz teşhisi konduğu için dünyası yıkılanlar mı, yok basal hücreli kanser oldukları için öleceklerini düşünenler mi.

Bütün hastalara yaklaşımı ilk önce rahatlatıcı bir şekildeydi. Sorunlarını dinler, önemli olmadıklarını hastaya anlatır ve onların da anlayabileceği bir çözüm yada tedavi önerirdi. Bunu da hem sevecen, hem de soğukkanlı bir şekilde yapardı. Hastayı travmatize eden hekimlere de çok kızardı.

Hastasının hayat kalitesi onun için çok önemli idi. Bir tedaviyi uygulamadan önce mutlaka, uygulanabilirliğini ve tedavinin kaldırılabilirliğini öncelikle düşünürdü.

Bunun için, örneğin, akne tedavisinde oral retinoid uyguladığına çok nadiren şahit olmuşumdur.

Öğrencilere verdiği seminerler onun için çok önemliydi ve bundan çok büyük keyif alırdı. Seminerleri, mümkün olduğu kadar kendisi vermeye çalışırdı.

Gençlerle çalışmaktan ne kadar keyif aldığını, hem klinikte, hem lepra çalışmalarında, hem de sonradan başladığı ÇYDD çalışmalarında hep gözledim.

Nasıl o sözsüz disiplini ile okadar genç hekimi ve hekim adayını yanına katıp Anadolu'nun ücra köşelerine gidip lepra taramaları yapardı ve başarılı bir şekilde belki yorgun ama mutlu ve doyumlu bir şekilde dönerdi oralardan.

Ben kişisel olarak hem üniversite döneminde hem de mecburi hizmet döneminde annemin bu çalışmalarına katıldım. Onun bir organizasyon üstadı olduğunu oralarda daha da iyi anladım. Türkan Hoca olduğu zaman işler hep tıkırında gidiyordu, gitmediği durumlarda da o hep bir çözüm üretiyordu.

Her yerde her şartta çalışır, yürür, geceler, gündüzler, muayene eder, sorunları dinler, çözerdi.

Sanırım o dönemlerde edindiği deneyimlerden, gözlemlerden, sonraları ÇYDD çerçevesinde, özellikle de doğudaki kadınların, kız çocuklarının eğitim ve öğretimine yöneldi ve bunu da son nefesine kadar devam ettirdi.

Çok güzel bir el yazısı vardı. Bana göre bir kalligrafi gibiydi. Okunaklı, düzenli, karakterli bir yazı idi. Sanki „doktor yazısı“nın tam tersiydi. İmzası çok şık ve sadeydi. Bir özelliği beni çok şaşırtırdı, o da hem sağ hem de sol eli ile yazabilmesiydi, hem de aynı güzellikte.

Yıllar boyunca tekniğin gelişmesine, bütün klinik hayatı ve sonrasındaki ÇYDD döneminde sekreterleri olmasına rağmen, hemen hemen bütün yazılarını kendisi el yazısı ile yazar ve sonra tape ettirirdi. Ona bilgisayar almayı, dikte sistemi kurmayı önerdim ama o hiç oralı olmadı. Son anlarına kadar da bu inadında diretti. Ölmeden bir gün öncesine kadar bile, bir tarafı kullanılmış, müsvette kağıtlarına yazarak işini görürdü, eskiden kullanılmayan teksir kağıtlarını kullandığı gibi.

Hemen hemen hep Türk malı arabaları kullandı. Kendine aldığı ilk arabası olan fıstık yeşili Murat 124'ü, alındığının ilk gecesinde çalınca çok üzümüştü. Sonra kahverengi bir Anadolu oldu, onu sütlü kahve bir Murat serçe takip etti. Bu arabalarla yıllarca herkesin şöförülüğünü yaptı. Bizleri üniversiteye taşıdı, Çapa'daki klinik, Bakırköy'deki Lepra Hastanesi ve Unkapanı'ndaki Cüzzamla Savaş Derneği arasında mekik dokurdu. Bunu bilen hekim ve çalışan kesimi gelip hocama sorarlardı „ne zaman çıkıyorsunuz hocam“, „bizi de alır mısınız hocam“ gibilerinden. Sonraları hastaneye minibüs alınca azalma oldu bu işlerde de.

Bir de tuttuğu telefon defteri ile çok tanınırdı. İçinde aradığı herşeyi ve herkesi bulurdu. Hocalarından müstahdemine, öğrencilerine kadar herkes gelip ondan telefon numarası

sorarlardı. O da hiç üşenmeden numaraları bulur ve verirdi.

Ona bir keresinde zorla bir elektronik fihrist aldırmiştık. Ben ve Dr. Mustafa Sütlaş önyak olmuştuk. Hocam dirençli bir şekilde bütün numaralarını girdikten sonra alet bozulunca hakkımızda ne düşündüğünü hiç bilmek istemedim. O, son nefesini verene kadar klasik telefon defterini kullanmaya devam etti.

Bilmesi gerektiğini bilmek, bilmediğini öğrenmek ve anlamak onun prensibi idi. Bilmediğini söylemek de onun büyüklüğüdü bence. Boş konuşmazdı ve boş konuşanı da sevmezdi. İnsana da ne zaman boş konuştuğunu çok etkili bir şekilde belirtirdi. Ben de az payımı almadım o bakışlardan.

Sayılara büyük yatkınlığı vardı. Klinikte olsun, derneklerde olsun her tür hesabı gerektiğinde kontrol eder ve herkesi şaşırtıcı bir şekilde yanlışlar da bulurdu.

Annemin ölümünden bir gün önce, ayılamamacasına yorgun bir haldeyken, gözlerini bile açamazken, ÇYDD ile yaptığım bir telefon konuşmasını duyup, Anadolu'da ki yatılı okulların sayısını ve öğrenci sayısını nasıl düzelttiğini asla unutmuyacağım.

Hocamın son günleri ona hem yaşama gücü verdi, hem de bitirircesine enerjisini aldı. Haksız yere sudan sebeplerle evinin aranması onu pek üzmedi. Onu en çok üzen ÇYDD de beraber çalıştığı, çoğu gönüllü insanın gene sudan sebeplerle göz altına alınmasıydı. Gönüllülerin ve özellikle de Ayşe Yüksel'in gözaltından çıktığını duyduğunda attığı çığlık hala kulaklarımın ucunda.

Özel hekimlik yapmayı hiç beceremedi. 1970'li yılların başında, doçent olduktan sonra Şişli'de bir muayenehane denemesi oldu ama 3-5 ay gibi kısa bir süre sonra muayenehanesini kapattı, tekrar tam gün çalışmaya başladı.

İkinci denemesi ise emekli olduktan sonra Alman hastanesinde oldu ama o işi de 1 yıl kadar sonra bıraktı. Sonrasında zamanını sadece ÇYDD ve Lepra çalışmalarına ayırdı.

Hayatının son günlerinde uğradığı haksız uygulamalar bile onun moralini bozmadı, çalışma gücünü kırmadı. Evi aranırken gösterdiği soğukkanlılığı, yumuşaklığı ve herkesi sadede çağırması ve penceresinden yaptığı o mola işareti, unutulmayacak bir şekilde, Türkiye'nin geleceğinde yerini alacaktır.

Hazırlayan: Can Baykal

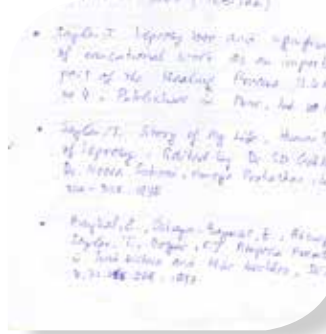
Anı Belgeleriyle Prof. Dr. Türkan Saylan

Ülkemizdeki dermatologlar belki de tüm hekimler içinde, gerek tıp bilimine katkısı gerekse topluma doğrudan hizmetleri ile en çok tanınanı muhtemelen Prof. Dr. Türkan SAYLAN'dır.

Onun yaşamı ile ilgili ulusal ve uluslararası bilimsel dergilerde, sosyal yayın organlarında ve basında sayısız makale ve araştırma bulunmaktadır. Hepimiz onu çok yakından tanıyoruz. Dergimizin bu sayısında değerli hocamızın meslek yaşamı ile ilgili birkaç anı belgesini paylaşarak kendisini sevgiyle özlemle andığımızı belirtmek istiyoruz.

**Anı belgesi
2. El yazısı ile
hazırlanmış
yayın listesinin
ilk sayfası
(1998 yılı)**

**Anı belgesi 1. Dünya Sağlık Örgütü'nden
lepra ile ilgili sürdürdüğü temsilciliğin
uzatıldığına dair belge. Türkan hoca
tarafından imzalanarak üst makamlara da
iletildiği (2000 yılı)**

Istanbul Üniversitesi
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Dermatoloji Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye

**Yazışma Adresi
Correspondence:**

Can Baykal,
İstanbul Üniversitesi
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Dermatoloji Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye
E-posta:
baykalc@istanbul.edu.tr
Tel.: +90 635 29 39 - 31725

Anı belgesi 3. O yıllarda asistanı olan Prof. Dr. Varol Aksungur'a bir hasta ile ilgili yazdığı not (1988 yılı).

©Telif Hakkı 2013 Türk Dermatoloji Derneği Makale metnine www.turkdermatolojidergisi.com web sayfasından ulaşılabilir.

©Copyright 2013 by Turkish Society of Dermatology - Available on-line at www.turkdermatolojidergisi.com

Ek 4, Ulusal Dermatoloji kongresinde Prof. Dr. Türkan Saylan adına hazırlanan poster (2010)

XXIII. Ulusal Dermatoloji Kongresi
7-12 Ekim 2010 ANTALYA

Türkan SAYLAN

MÜCADELENİN, İRADEİNİN VE UMUDUN SİMGESİ

"Hastalıklarında öğrenir çekim, ağrının ne olduğunu öğrendim. Ameliyattır aldım, ameliyattan ne olduğunu öğrendim. Hekimlerin hastaya nerede iyi, nerede kötü davranışını anlama sanam oldu. Ben de gökten zembile iyi bir hekim olarak inmedim herhalde. Ama bütün bu yaşadığım şeyler bana nasıl iyi bir hekim olabileceğini kendi bedenim üzerinden öğretti."

Mutlu olmak için çok şey gerekmez...

Para ve zamana tutsak olmak insanın özgürlüğünü kısıtlar

Yeni insanlarla hep içeydi

demeye kimsenin hakkı yok